

GEO

UPOZNATI I RAZUMJETI SVIJET

GEO DAN
BIORAZNOLIKOSTI

Brošura u povodu Dana zaštite prirode Republike Hrvatske 2012.

*Sve vrste parka Maksimir
Strane invazivne vrste*

Ugrožena bioraznolikost morskih vrsta

Snimka: Marino Kvarantan

MORSKA BOGATSTVA I NJIHOVA UGROŽENOST

DALEKO OD OKA daleko od misli?

Ove je godine Dan zaštite prirode posvećen zaštiti bioraznolikosti mora koje je jedan od najvažnijih ekosustava na Zemlji

Iako su nam kopneni ekosustavi mnogo poznatiji, naš je planet ipak „plav“, a njegovih 70 posto površine prekrivaju mora i oceani. Oni su najveći ekosustav na našem planetu, no zbog svoje prostranosti, velikih dubina i nepristupačnosti do danas nisu u potpunosti istraženi. Nedostatak metoda i tehnologija koji bi omogućili njihovo istraživanje, a i nemogućnost neposrednog kontakta naših osjetila s bogatim živim svijetom u njima, uzrok su zbog kojeg su često bili zanemareni ili zaboravljeni kada se planiralo održivo iskorištavanje ili očuvanje.

Danas, uz razvijene nove tehnologije, morska prostranstva nisu više tako nepristupačna pa se i razina znanja o njima povećava. Međutim, što bolje upoznajemo bogatstva i funkcioniranje morskih ekosustava, postaje nam sve jasnije kakav su i koliko štetan utjecaj na njih imali brz razvoj i iskorištavanje morskih

resursa. Nove su tehnologije poslužile ne samo za istraživanja nego i za sve učinkovitiju i intenzivniju eksploataciju morskih resursa. Stoga danas, nažalost, moramo zaključiti kako su svjetska mora i oceani te organizmi koji ih nastanjuju izrazito ugroženi.

Procijenjeno je da je zbog stoljeća kontinuiranog pritiska ljudskih aktivnosti uništeno oko 65 posto zajednica morskih cvjetnica, među kojima je i posidonija (*Posidonia oceanica*), smanjena je kvaliteta morske vode i ubrzan je unos i širenje stranih vrsta. Tijekom posljednja dva desetljeća potpuno je eksploatirano ili preeksploatirano oko 80 posto svjetskih zaliha riba. To ne čudi s obzirom na to da gotovo 40 posto svjetskog stanovništva, čija je populacija krajem 2011. narasla na sedam milijardi (prema procjenama iz 2010. godine i trenutačnom rastu ljudska će populacija sredinom stoljeća dostići broj od 9,3 milijarde), živi uz

obalu ili u njezinoj blizini te im je more glavni izvor hrane i prihoda.

Ako samo pogledamo te brojeve, postaje jasno kakav pritisak trpe mora i morski resursi, ne samo na globalnoj nego na i regionalnoj razini. Važno je reći da je more zapravo jedan od najvažnijih ekosustava na Zemlji, a Jadransko more malen je, ali važan dio tog ekosustava i prepoznat kao „vruća točka“ bioraznolikosti Sredozemlja. Iako točan broj vrsta i podvrsta koje doista žive ili se razmnožavaju u Jadranu još uvijek nije poznat, prema grubim procjenama kreće se između sedam i osam tisuća. Od toga je više od 5500 morskih beskraljeznjaka, oko 600 vrsta alga, više od 280 vrsta spužava, 449 vrsta riba te četiri morske cvjetnice. Među njima je i posidonija, čija prostrana naselja možemo naći gotovo čitavom dužinom naše obale i otoka. Jadran je također jedno

Procjenjuje se da je u posljednja dva desetljeća potpuno eksploatirano oko 80 posto svjetskih zaliha riba

od dva najznačajnija hranilišta i zimovališta glava- te želve (*Caretta caretta*) u Sredozemlju te je važno stanište dobrog dupina (*Tursiops truncatus*). I samo ovih nekoliko podataka ukazuje na iznimno veliko bogatstvo Jadranskog mora, koje je ujedno i važan resurs gospodarskog razvoja Hrvatske.

Kako bi podiglo svijest javnosti o ugroženosti morskih bogatstava te o potrebni njihova očuvanja, tajništvo Konvencije o biološkoj raznolikosti odlučilo je ove godine Međunarodni dan zaštite prirode (22. svibnja 2012.) posvetiti bioraznolikosti mora i obale. Iskristimo taj dan za upoznavanje morskih bogatstava i ugroza koje pri- jete narušavanju njihove ravnoteže.

Pobrinimo se da odsad pri planira- nju različitih aktivnosti posvetimo više pozornosti očuvanju mora i morskih resursa kako bi u njima uživali i budući naraštaji.

Snimke: P. Rodić (Protula tubularia - gore lijevo), B. Furlan (Caretta caretta - gore desno; Posidonia oceanica - dolje lijevo) i arhiv DZZP (dupin - dolje desno)

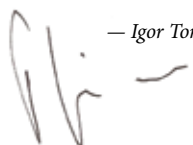
UVODNIK

Treću godinu zaredom časopis Geo priključio se obilježavanju međunarodnog Dana biološke raznolikosti i Dana zaštite prirode u Republici Hrvatskoj. Ta sretna koincidencija rezultirala je sada već tradicionalnom manifestacijom u zagrebačkom parku Maksimir kojom nam je želja svima zainteresiranima skrenuti pozornost na bogatstvo životinjskih i biljnih vrsta kojima smo okruženi, a koje vrlo rijetko primjećujemo.

Geo je nedavno izvijestio o rezultatima desetogodišnjeg projekta popisivanja svih životinjskih i biljnih vrsta na Zemlji. U njemu je sudjelovalo 2000 znanstvenika koji su došli do procjene kako na Zemlji trenutačno boravi oko 8,7 milijuna vrsta, od kojih 2,2 milijuna u vodi. Iako se mnogim fanatičnim sakupljačima sličica Životinjskog carstva čini kako su upoznali većinu životinja našeg planeta, fascinantnom se čini procjena kako 86 posto vrsta na kopnu i čak 91 posto u moru još uvijek nije opisano. Pred novim generacijama znanstvenika očito stoji još velik posao, a na svima je nama odgovornost da im u tome pomognemo ili barem ne odmoegnemo devastaciju prirode i njezinih stanovnika.

Ova je godina u svijetu posvećena invazivnim vrstama. One su velika prijetnja biološkoj raznolikosti, koja dosad nije dovoljno prepoznata, stoga je ovo prilika da se i mi ozbiljnije prihvatimo prevencije ili makar sanacije već učinjenih šteta. O tome možete više naučiti u ovoj brošuri, koja je plod zajedničkog rada Ministarstva zaštite okoliša i prirode, Državnog zavoda za zaštitu prirode, Javne ustanove Maksimir i časopisa Geo.

— Igor Tomljanović

PARTNERI DOGAĐAJA

Državni zavod
za zaštitu prirode

MINISTARSTVO ZAŠTITE
OKOLIŠA I PRIRODE

Federal Ministry for the
Environment, Nature Conservation
and Nuclear Safety

Geo akcijski dan organiziran
je uz potporu njemačkog
Ministarstva za zaštitu okoliša.

IMPRESUM

Glavni urednik: Igor Tomljanović
Autorski tim: Andreja Ribarić, Ivna Vukšić, Biljana Janev-Hutinec, Nika Dolenc, Zrinka Domazetović, Tamara Čimbora-Zovko, Ana Kobašić
Grafika: Petar Čanković
Lektor: Jelena Miljuš

Fotografije: Igor Boršić, Marino Brzac, Aljoša Duplić, Danijel Frka, Borut Furlan, James Gathany, Fritz Geller-Grimm, Biljana Janev-Hutinec, Renco Kosinožić, Marino Kvarantan, Ivana Maguire, Marjan Radović, Tomaž Volaj, Neven Vukelić, Ante Žuljević, Arhiv DZZP-a

Izdavač: Global studio d.o.o.,
Ul. grada Mainza 26, 10000 Zagreb
Tisak: Grafički zavod Hrvatske d.o.o.,
Radnička cesta 210, 10 000 Zagreb